

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Brisele, 16.6.2004.
COM(2004) 353 pēdējais

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Zinātne un tehnoloģijas – Eiropas nākotnes pamats – Nostādnes pētniecības atbalsta politikā Eiropas Savienībā

1. LISABONA UN PĒTNIECĪBA

1.1. Vienotā Eiropas pētniecības telpa un “3 % mērķis”

1. Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācijas ir uz zināšanām balstītas ekonomikas pamats, tas ir izaugsmes, kā arī uzņēmumu un nodarbinātības noteicošais faktors. Tādēļ ziņojumā par Savienības turpmāko finanšu struktūru¹ Komisija kā vienu no lielākajiem mērķiem izvirzījusi Eiropas pētniecības nostiprināšanu, piedāvājot palielināt pētniecībai paredzēto budžetu Savienībā: nozarēs kopumā² to vajadzētu dubultot.
2. Eiropas Padomes sanāksmē 2000. gada martā Lisabonā tika laists klajā Eiropas telpas pētniecības projekts, kurā noteikta atsauču bāze pētniecībai Eiropā. 2002. gada marta sanāksmē Barselonā Savienība nosprauda mērķi līdz 2010. gadam sasniegt finansējumu pētniecībai 3% apjomā no IKP, no kura divas trešdaļas nāktu no privātām investīcijām un viena trešdaļa – no sabiedriskā sektora: pašlaik Eiropā pētniecībai atvēlētie 2 % no IKP ir mazāk nekā Amerikas Savienotajās Valstīs (2,8 %) un Japānā (vairāk nekā 3 %).
3. Šajā kontekstā, lai sasniegtu Lisabonā nospraustos mērķus, ir nepieciešama zinātnes programmu paplašināšana Eiropas līmenī.

1.2. Eiropas pētījumu programmu paplašināšana

4. Palielinoties komplicētībai, arī pētniecības izmaksas aizvien pieaug: 20 gadu laikā viena medikamenta attīstības izmaksas ir pieaugušas vairāk nekā divas reizes, savukārt jaunas mikroelektronikas sastāvdaļai šīs izmaksas palielinājušās pat 10 reizes. Pētniecības vajadzības ir tik plašas, ka katra dalībvalsts atsevišķi tās pilnībā nevarētu nodrošināt.
5. Eiropas rūpniecības politikai, īpaši sektoros, kur ir augsts konkurences līmenis, piemēram, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, biotehnoloģijas un nanotehnoloģijas, aeronautika vai ūdeņraža enerģētikas tehnoloģijas, nepieciešama pētniecības programmas integrācija Eiropas līmenī.
6. Šādai Savienības darbībai piemīt atzīta “Eiropas pievienotā vērtība”, kura radusies, vairākos līmeņos līdzdarbojoties šādiem faktoriem:
 - resursu “kritiskās masas” izveide, īpaši galvenajās nozarēs, kuras piedzīvo strauju attīstību, kā mikroelektronika, telekomunikācijas, biotehnoloģijas vai aeronautika³;
 - izcilības nostiprināšana ar Eiropas līmeņa konkurences palīdzību un internacionālā sadarbība: piemēram, tīkls “*NeuroPrions*”, kas apvieno 52

¹ “Mūsu kopīgās nākotnes veidošana – Paplašinātās Savienības budžeta līdzekļi un izmaiņas politikā 2007-2013”, COM (2004) 101 no 10.02.2004.

² Tajā skaitā darbību kosmosa un drošības nozarēs.

³ Piemēram, tuvošanās un nosēšanās tehnikas uzlabošanas projekts.

laboratorijas, kuras nodarbojas ar porainās encefalopātijas pārnēsājamo formu pētīšanu;

- “katalīzes” ietekme uz nacionālajām iniciatīvām, un dalībvalstu darbības koordinācija nozarēs, kas interesē noteiktu valsti (dabas katastrofas) vai attiecas uz visiem (klīmatiskās izmaiņas)⁴.
7. Eiropas finansējuma palielināšana palīdzēs sasniegt “3% mērķi”, ko Savienība realizēs ar “Darbības plāna”⁵ starpniecību, pieņemot virkni papildu mēru, no kuriem lielākā daļa būs veltīta privāto investīciju stimulēšanai pētniecībā.⁶
 8. Pirmkārt, valsts finansējumam pievienosies Savienības līdzfinansējums (atsevišķās nozarēs un atsevišķās valstīs Savienības atbalsts ir ekvivalents nacionālajam “papildus finansējumam”). Pēc definīcijas tas nozīmē, ka valsts finansējums proporcionāli nesamazinās; pret šādu iespēju iestāties mudināja dalībvalstu politiskās saistības un Savienības piemērs.
 9. Paplašināta pētījumu programma Eiropas līmenī atstās spēcīgu ietekmi uz privātajām investīcijām pētniecībā. Eiropas uzņēmumi pētniecībā iegulda mazāk līdzekļu nekā to līdzinieki Amerikas Savienotajās Valstīs un Japānā. Turklāt, naudas līdzekļi bieži vien tiek investēti ārpus Eiropas.⁷ Savienības finansējums var pamudināt uzņēmumus vairāk investēt Eiropā:
 - radot vidi lieliem tehnoloģiskiem projektiem, kas uzņēmumiem un universitātēm ļautu sadarboties Eiropas līmenī; to var izdarīt tikai šajā līmenī.
 - palielinot cilvēkresursus: viens no 3% mērķa uzdevumiem ir palielināt zinātnieku skaitu līdz 8 (pašreizējo 6 vietā) uz katriem 1000 darbspējīgiem iedzīvotājiem, kā tas ir Amerikas Savienotajās Valstīs;
 - nodibinot kritiskās masas “ekselences centrus”⁸, kas būtu spējīgi piesaistīt privātās investīcijas.

⁴ Ar € 2,2 miljonu finansējuma palīdzību tiek koordinētas 12 augu genoma pētniecības nozares nacionālās programmas, kuru kopējais finansējums ir € 133 miljoni. Atbilstoši mikronanotehnoloģiju nozarē ieguldīti € 2,5 miljoni un € 139 miljoni.

⁵ “Ieguldīšana pētniecībā: darbības plāns Eiropai”, COM (2003) 226 no 04.06.2003.

⁶ Pasākumi, kas attiecas uz pētniecības un inovāciju nodokļu sistēmu, piemēram, “pētniecības nodokļa kredīts”, kurus iespējams izmantot arī Eiropas līmenī.

⁷ Piemēram, Eiropas farmācijas uzņēmumi tiecas koncentrēt pētniecībai paredzētās investīcijas Amerikas Savienotajās Valstīs, īpaši Austrumu krastā, kur atrodas lielās universitātes.

⁸ Skatīt Komisijas ziņojumu “Universitāšu nozīme zināšanu Eiropā”, COM (2003) 58 no 05.02.2003.

1.3. Izcilība un inovācijas – Eiropas rūpniecības konkurētspējas pamati

10. Viens no noteikumiem, lai izpildītu Lisabonā izvirzītos uzdevumus, ir atklātu, starptautiskā līmenī atvērtu un visu valstu labākos zinātniekus piesaistošu “Eiropas ekselences centru” rašanās, kas nepieciešama, lai stiprinātu Eiropas lomu tehnoloģiju pasaulē un globālo jautājumu izpētes sfērā. Savienībai ir jāpalīdz radīt šādus centrus, atbalstot sadarbību un konkurenci Eiropas līmenī, lai tie stimulētu izcilības veidošanos.
11. Eiropa nav pietiekoši spējīga pārveidot zināšanas produktos un pakalpojumos, īpaši komerciālos, un gūt no tiem ekonomisku labumu. Eiropas uzņēmumi gadā uz miljonu iedzīvotāju apstiprina 170 patentu, turpretī Amerikas Savienoto Valstu uzņēmumi – 400. Savienības tirdzniecības deficīts par augsto tehnoloģiju produktiem ir apmēram € 23 miljardi gadā.⁹
12. Savienība šobrīd realizē darbību sēriju, kuru mērķis ir atbalstīt pētniecību mazajos un vidējos uzņēmumos; attīsta kapitāla riska fondus, zinātnes parkus, inkubatorus un inovāciju reģionālo politiku, kā arī tehnoloģiju pārnesi, intelektuālā īpašuma patentu un pārvaldīšanu. Šīs darbības vajag racionalizēt un pārgrupēt kritiskai masai atbilstošā kopumā. Šādā veidā procesa attīstības gaita tiks ievadīta nākamās Ietvara Programmas sagatavošanas laukā.

1.4. Eiropas Savienības pētījumu Ietvara Programmas piemērošana

13. Savienības pētījumu sestā Ietvara Programma 2002-2006 izraisīja spēcīgu reakciju. Pašlaik ir izskatīti 28 000 priekšlikumi, kurus iesniegušas 150 000 institūcijas no 50 valstīm. Tādās nozarēs kā medikamentu “post genoma” metodes vai nanometra mikroelektronikas sastāvdaļas ir izskatīti 200 starptautiski pētījumu tīkli un pētniecības projekti, kā arī 55 programmas par tēmām, kas saistītas, piemēram, ar uzturlīdzekļu drošību vai retām slimībām.
14. Tomēr Ietvara Programma ir pati savu panākumu upuris. Līdzekļu trūkuma dēļ bija iespējams atbalstīt tikai 1 no katriem 5 iesniegtajiem projektiem, kaut gan tika saņemti tūkstošiem projektu. Turklāt finansējumu varēja saņemt tikai nedaudz mazāk par 50 % ļoti augstas kvalitātes projektu.¹⁰
15. Turklāt, kaut gan tās rīcībā ir tikai daži instrumenti, Ietvara Programmai jāatbilst dažādām prasībām: sadarbības un konkurences stiprināšana; fundamentālu un industriālu pētījumu atbalstīšana; individuālu un politiski noteiktu projektu atbalstīšana, utt. Neskatoties uz nesen sasniegtajiem panākumiem, piemēram, līgumu noteikumu vienkāršošana, vēl var tikt uzlaboti apstākļi, kādos tie sāk darboties.

⁹ Eiropas Komisija, Zinātnes un tehnoloģiju statistika Eiropā, 2003. gada izdevums

¹⁰ Runājot par budžetu, 99,98 % apjomā ir realizēti ķīlu kredīti un 96,9 % apjomā – maksājumu kredīti.

2. SEŠI LIELIE MĒRĶI

16. Lai stiprinātu Savienības aktivitāšu veiksmīgu iznākumu, tika nolemts tās organizēt, izvirzot sešus lielākus mērķus. Lai šīm darbībām būtu nopietni rezultāti, Savienības pētniecības budžetu jāpalielina noteiktās proporcijās. Finanšu līdzekļi tiks piešķirti pēc trīs principiem: līdzsvars starp pašreizējām un jaunajām aktivitātēm; starp pētniecību, kas veltīta zināšanu papildināšanai, un to pielietojumu rūpniecībā; starp atbalstu cilvēciskajām un materiālajām pētniecības iespējām.

2.1. Eiropas ekselences centru radīšana laboratoriju sadarbības rezultātā

17. Starptautiskās sadarbības atbalsta programmām starp zinātnes centriem, universitātēm un uzņēmumiem ir vērā ņemama ietekme uz:

- Eiropā veikto pētījumu kvalitāti, kuru tās cenšas paaugstināt sfērās, kurās iespējama vislielākā izaugsme, tajā pašā laikā padarot šīs sfēras atklātākas;
- zināšanu un pētījumu rezultātu izplatību Savienībā, kā arī uz zinātnieku iespējām iesaistīties augsta līmeņa projektos.

18. Ar sesto Ietvara Programmu ir pievienota virkne iespēju - “ekselences tīkls” un “integrētie projekti” - kas, palīdzot attīstīties “Eiropas ekselences centriem”¹¹, padara pētījumus Eiropā strukturētākus.

19. Saskaņā ar savām interesēm un vajadzībām zinātniekiem jāvar pilnībā realizēt šīs iespējas, piemēram, īstenot mazāka apmēra projektus.¹² Ir izveidota ekspertu grupa, kas novērtēs sestās Ietvara Programmas vidēja termiņa pasākumu efektivitāti. Pētījuma pamatā ir aptaujas anketas, kā arī programmu dalībnieku un kandidātu, kas piedalās programmās, paustais viedoklis, un tuvākajā laikā tiks izteikti piedāvājumi programmas uzlabošanai.

2.2. Eiropas tehnoloģisko iniciatīvu laišana klajā

20. Pēc Komisijas un rūpniecības pārstāvju iniciatīvas sāk darboties “Tehnoloģijas platformas”, kas Eiropas mērogā apvieno uzņēmumus, pētniecības institūcijas, finansu pasauli un regulējošās institūcijas, lai noteiktu kopējos pētniecības uzdevumus. Šāda darba kārtība mobilizētu gan valsts un Eiropas, gan arī publisko un privāto resursu kritisko masu.

21. Šī pieeja jau ir izmantota vai vēl tiks ieviesta tādās nozarēs kā enerģētika (ūdeņraža tehnoloģijas, fotovoltaiķa saules enerģija), transports (aeronautika), mobilās komunikācijas, iegultās sistēmas un nanoelektronika. No tā izriet tiesisko un

¹¹ Kā nesen ieviestais ekselences tīkls bioenerģijā, kurā iesaistītas 24 institūcijas no 13 Eiropas valstīm, vai jaunas iekšdedzes motoru sistēmas pētniecības projekts, kurā piedalās visi Eiropas lielie automobiļu ražotāji.

¹² Atbalstu tīklam, piemēram, vajadzētu nodrošināt tur, kur pastāv iespēja un vēlēšanās gandrīz institucionāli integrēt nelielu skaitu departamentu.

regulējošo noteikumu izveide, kas ir nepieciešama, lai īstenotu kopīgos pētniecības uzdevumus.

22. Bieži uzdevumus varēs īstenot ar “integrēto projektu” palīdzību. Vairākos gadījumos iezīmējās “visas Eiropas” tuvināšanās, kas sevī ietver plaša mēroga “Kopējo tehnoloģisko iniciatīvu” darbības uzsākšanu. Tam īpaši piemērota ir uz Līguma¹³ 171. panta, precīzāk, uz apvienotā uzņēmuma idejas, balstītā struktūra.

2.3. Fundamentālās pētniecības stimulēšana Eiropas līmenī ar komandu konkurences palīdzību

23. Atvērtas konkurences uzsākšana un labāko individuālo pētniecības komandu atbalstīšana Eiropas līmenī stimulētu Eiropas pētniecības dinamismu, kreativitāti un ekselenci, tajā pašā laikā palielinot tās atpazīstamību. Diskusijas par fundamentālo pētniecību un “Eiropas Pētniecības padomi”, kas jau divus gadus noris zinātniskajās aprindās un ko 2004. gada janvārī¹⁴ Komisijas ziņojums ienesa arī politiskajā līmenī, ir izcēlušas dažas nepieciešamības:

- pieaugoši sasniegumi Eiropas fundamentālajā pētniecībā, un aizvien skaidrāk atzīta šāda veida pētniecības ietekme uz ekonomiskiem sasniegumiem rūpniecībā;
- palielināts atbalsts šāda veida izpētei Eiropas līmenī, izveidojot atbalsta mehānismu tiem izpētes projektiem, kurus veic individuālas zinātnieku grupas, kas konkurē savā starpā Eiropas līmenī.

24. Komisija iesaka izveidot šāda veida mehānismu. Zinātnieki paši pēc savas iniciatīvas, bez jebkādas tēmu ierobežošanas, piedāvātu sevīs izvēlētas tēmas. Projekti tiktu izvērtēti, neprasot starpnacionālas sadarbības klātbūtni, tikai vadoties no zinātniskās kvalitātes (“ekselences”), kādu to nosaka “peer review”¹⁵.

2.4. Padarīt Eiropu pievilcīgāku labākajiem zinātniekiem

25. Savienības mērķis ir sekmēt Eiropas zinātnieku karjeras attīstību,¹⁶ palīdzot saglabāt un piesaistīt Eiropai labākos zinātniekus. Lai pieaugošās pasaules līmeņa konkurences apstākļos šo mērķi sasniegtu, ir nepieciešams pastiprināt “Marie Curie” darbības, liekot uzsvaru uz:

- apmācību strukturizācijas un īpaši starpdisciplināru apmācību atbalstīšanu, lai piesaistītu jauniešus zinātnei un zinātnieku sākotnējai izglītībai;
- sieviešu lomu un vietu zinātnē un pētniecībā;
- zināšanu nodošanu, no kuras īpašu labumu gūtu tehnoloģiski mazāk attīstītie reģioni, kā arī mazie un vidējie uzņēmumi;

¹³ “Kopiena var veidot apvienotus uzņēmumus vai citas struktūras efektīvai Kopienas pētniecības programmu īstenošanai, tehnoloģiju attīstībai un demonstrēšanas programmām.”

¹⁴ COM (2004) 9 no 14.01.2004.

¹⁵ Par šīs darbības uzsākšanas noteikumiem skatīt 5.1.2. punktu.

¹⁶ Kā norādīts Komisijas paziņojumā “Zinātnieki Eiropas pētniecības telpā: viena profesija, dažādas karjeras”, 18.07.2003. COM (2003)

- apmaiņas pieaugumu ar citām pasaules daļām, kas nodrošina starptautiskus izglītības un mobilitātes apmērus;
- Mūzizglītību un profesionālo izaugsmi.¹⁷

2.5. Attīstīt Eiropas interesēm atbilstošas pētniecības infrastruktūru

26. Izveidojot ESFRI forumu¹⁸, pētniecības infrastruktūras nozarē Eiropā tika sperts nozīmīgs solis. Līdz tam Savienības aktivitātes galvenokārt aprobežojās ar atbalstu internacionālai pieejai infrastruktūrai un pētniecības projektiem, lai paaugstinātu sasniegumu līmeni.
27. Tika piedāvāts pastiprināt šīs aktivitātes, atbalstot Eiropas interesēm atbilstošu jaunu infrastruktūru izveidi un darbību. Šis mehānisms būtu līdzīgs tam, ko izmanto viseiropas tīklos (TENS¹⁹), un šī mehānisma pamatā ir modelis, kas paredzēts brīvo elektronu lāzera un nanoelektronikas aprīkojuma atbalstam programmas “Eiropas izaugsmes iniciatīva” ietvaros.
28. Šī pieeja tiktu izmantota, lai atbalstītu Eiropas zinātniskajai kopienai būtiskus pakalpojumus: sadalītās komunikāciju infrastruktūras (GEANT projekti elektronisko pētniecības tīklu un GRID arhitektūras savstarpēja savienošanai) vai zinātnisko publikāciju elektroniskās arhivēšanas sistēmu; bioinformātikas datu bāzes.

2.6. Valsts pētniecības programmu koordinācijas uzlabošana

29. Ir veiktas darbības, kas ir veiksmīgi uzlabojušas nacionālo pētniecības programmu koordināciju sestās Ietvara Programmas ietvaros, un šīs darbības nākotnē ir jāpastiprina. Tas sevī ietver arī piešķirto finanšu līdzekļu palielināšanu ERA-NET darbībai, kuras ietvaros notiek nacionālo programmu pievienošana tīklam, tās piedāvātā finansiālā atbalsta pētniecības aktivitātēm paplašināšana un pieaugoši centieni savstarpējās piekļuves sfērā.
30. Savienība piedalās nacionālajās programmās, kas realizētas saskaņā ar Līguma²⁰ 169. pantu, lai tās pilnībā integrētu. Piemēram, nabadzības izraisīto slimību klīnisko pārbaužu darbības programma, kam ir vairākas raksturīgas iezīmes, ļauj veikt arī noteiktas apmācības programmas. Darbības, kas pamatotas uz 169. pantu, visvieglāk veikt tajās jomās, kurās dalībvalstis uzsāk programmu īstenošanu. Tomēr Savienībai ir lielāka interese par nozarēm, kurās jau pastāv noteiktas nacionālas struktūras. Tādēļ iesaka lietot šo formulu:
- nozarēs, kurās dalībvalstis ir cieši apliecinājušas savu vēlmi uzņemties finanšu saistības;

¹⁷ Par šīs darbības uzsākšanas noteikumiem skatīt 5.1.2. punktu.

¹⁸ ESFRI (*Forum Stratégique Européen pour les Infrastructures de Recherche*) – Eiropas stratēģiskais forums pētniecības infrastruktūrai.

¹⁹ TENS (*Trans-european Networks*) – Viseiropas tīkls.

²⁰ “Saskaņojot ar ieinteresētajām dalībvalstīm, Kopiena var paredzēt, ka, uzsākot ilgtermiņa Ietvara Programmu, pētniecības un attīstības programmās piedalās vairākas dalībvalstis, tajā skaitā iesaistoties struktūrās, kas veidotas programmu realizēšanai.”

- kā atbalsta instrumentu “mainīgas ģeometrijas” sadarbībā starp ierobežota skaita dalībvalstīm;
 - izmantojot visefektīvākos lēmumu pieņemšanas mehānismus: darbību kopu, kam piekritusi gan Padome, gan Eiropas Parlaments, vai “ietvara reglamentu”.
31. Tajā pašā laikā ir nepieciešams nostiprināt saikni starp Eiropas starpvaldību pētniecības organizācijām un Savienību. Pašlaik šīm organizācijām²¹ ir iespēja atbildēt uz aicinājumu iesniegt piedāvājumus. Savienībai vajadzētu spēt nodrošināt tiešu atbalstu noteiktām šo organizāciju aktivitātēm, ja Eiropa no šo aktivitāšu īstenošanas Savienības līmenī gūtu pietiekoši lielu labumu.

3. PAMATĪGĀKA PĒTNIECĪBA VISĀ SAVIENĪBĀ

3.1. Eiropas 25 dalībvalstu un citu valstu potenciāla izmantošana

32. Lai realizētu Lisabonā izvirzītos uzdevumus, visām paplašinātās Eiropas pētniecības institūcijām ir nepieciešams nodrošināt iespēju tiekties uz izcilību. Iespēja piedalīties ierobežota lieluma projektos ar mazu partneru skaitu un sadarboties ar izcilām citu valstu laboratorijām dos iespēju jaunām komandām vai mazāk spēcīgām institūcijām gūt labumu no starptautiskas sadarbības, tajā pašā laikā palielinot pieredzi, kas ļauj vēlāk piedalīties sarežģītos projektos. Projektu dalībnieku apmaiņas mehānisms palīdzēs nostiprināt zināšanu bāzi visās Eiropas Savienības valstīs.

33. Ņemot vērā pēdējos gados sniegto atbalstu ekselences centriem valstīs, kurām tajā laikā vēl bija kandidātvalstu statuss, vajadzētu apsvērt iespēju atbalstīt ekselenci un padarīt to atklātāku tur, kur nepieciešama tālāka attīstība. Atbalsts var būt vairākās formās: speciālas iniciatīvas attiecīgajos reģionos, nodrošinot darbības, kas saistītas ar cilvēkresursiem, apmaiņu, pievienošanu tīklam, aprīkojuma un vērtējuma attīstību.

3.2. Struktūrfondu papildus piedāvājumu pilnīga izmantošana

34. Daļa no Struktūrfondiem ir paredzēti pētniecības iespēju attīstības atbalstam: pētniecības lokālajai infrastruktūrai, cilvēkresursiem, starpniecības institūciju dibināšanai starp universitātēm un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem., Priekšlikums reformēt izlīdzināšanas politiku padara Lisabonas darba plānu par Struktūrfondu intervences pamatu tajos apgabalos, uz kuriem attiecas Mērķis “Konverģence”, savukārt apgabalos, uz kuriem attiecas Mērķis “Reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība” Lisabonas uzdevumu īstenošanu nepieciešams veikt ar programmu palīdzību.

35. Lai gūtu no šīs attīstības pēc iespējas lielāku labumu, būtu nepieciešams:

²¹ Īpaši CERN (Eiropas organizācija nukleārai pētniecībai), EMBO (Eiropas molekulārās bioloģijas organizācija), EMBL (Eiropas molekulārās bioloģijas laboratorija) un ESO (Eiropas Dienvidu observatorija), kā arī citas organizācijas EIROforuma ietvaros.

- nostiprināt Savienības pētniecības budžeta un Struktūrfondu papildinājumus, īpaši nākotnes programmas “Savienības stratēģiskās vadlīnijas vienotībai” ietvaros;
- palielināt iespējas izmantot tās kombinēti, piemēram, nodrošinot Struktūrfondu papildu finansējumu, kad Ietvara Programmas līdzfinansētais pētniecības projekts notiek apgabalā, uz kuru attiecas Mērķis “Konverģence”.

4. SAVIENĪBAS CENTIENU KONCENTRĒŠANA UZ GALVENAJĀM TĒMĀM

4.1. Tēmu noteikšana, kas visvairāk interesē Eiropu

36. Individuālo pētniecības komandu un zinātnieku atbalstam nebūs iepriekš noteiktu tēmu. Visos citos gadījumos nepieciešams identificēt tēmas, kurām Eiropas līmeņa atbalsts ir visnepieciešamākais: darbībām, kas pamatotas uz aicinājumu iesniegt priekšlikumus sadarbībā ar zinātnisko kopienu un rūpniecību; tehnoloģiskām iniciatīvām, kas balstītas uz 171. pantu un saistītas ar tehnoloģijas sfērām; programmu koordinēšanai, saskaņojot ar dalībvalstīm, īpaši uz 169. pantu balstītām darbībām.

4.2. Savienības politisko mērķu atbalstīšana

37. Vissvarīgākās tēmas, īpaši tās, kas attiecas uz pētniecības sadarbības projektiem, ir saistītas ar Savienības politiku. Šīs aktivitātes veicinās progresu tādās nozarēs kā veselības aizsardzība,²² patērētāju tiesību aizsardzība, enerģētika, dabas aizsardzība, attīstības sekmēšana, lauksaimniecība un zivsaimniecība, biotehnoloģijas, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, transports, izglītība un apmācība, nodarbinātība, sociālās lietas un ekonomiskā vienotība, tieslietas un iekšpolitika.²³

4.3. Divas Savienībai jaunas nozares: kosmos un drošība

38. Divām Savienībai jaunām nozarēm – kosmosam un drošībai²⁴ – kurās pētniecībai ir būtiska loma, vajadzētu pievērst īpašu uzmanību.

4.3.1. Palīdzība Eiropas kosmosa politikas īstenošanai

39. Ņemot vērā pasaulē notiekošās izmaiņas, ir uzsākta Eiropas kosmosa politikas īstenošana.²⁵ Pašlaik svarīgākais instruments ir vienošanās par sadarbību starp Eiropas Komisiju un Eiropas Kosmosa aģentūru (ESA). Tā sevī ietver spēcīgas zinātniskās, tehnoloģiskās un industriālās bāzes attīstību.

²² Kā nesenus piemērus var minēt sestās Ietvara Programmas ietvaros izveidoto ekselences tīklu dzīvnieku slimību profilakses un kontroles jomā, kā arī integrēto projektu par globālo izmaiņu ietekmi uz Eiropas saldūdens ekosistēmu.

²³ Tas ir papildinājums zinātniskajam un tehniskajam atbalstam, ko nepastarpināti nodrošina Apvienotais pētniecības centrs (CCR), nosakot, ieviešot un pārraugot ES politiku.

²⁴ Šīs darbības tiks veiktas, galvenokārt izmantojot sešas galvenās 2. nodaļā aprakstītās intervences veidu kategorijas, tomēr ņemot vērā arī abu nozaru specifiskās īpašības.

²⁵ COM (2003) 17 no 21.01.2003. un COM (2003) 673 no 11.11.2003.

40. Nākotnē šī politika balstīsies uz “Eiropas Kosmosa programmu”, kuras izpildē pats svarīgākais būs pētniecība, un tā būs vērsta uz šādām tēmām:
- Kosmosa izpētē izmantojamās tehnoloģijas tādās nozarēs kā navigācija (projekts GALILEO), apkārtējās vides un drošības globālais monitoring (sistēma GMES²⁶), kā arī satelīta telekomunikācijas;
 - kosmosa transporta tehnoloģijas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu neatkarīgu Eiropas piekļuvi kosmosam;
 - zinātniskās aktivitātes kosmosā, piemēram, tādās, kas notiek saistībā ar kosmosa telpas izpēti vai arī Starptautiskās Kosmiskās stacijas izmantošanas ietvaros.

4.3.2. *Pētniecības izmantošana drošības pastiprināšanai*

41. Drošība ir lielākais izaicinājums Eiropai: personas un valsts drošībai, transporta un telekomunikāciju tīklu drošībai ir jāstājas pretī organizētajai noziedzībai un starptautiskajam terorismam, īpaši bioterorismam. Drošības palielināšana ietver sevī zināšanu attīstību tādās jomās kā radiouztveršana, izlūkošana, atpazīšana un novērošana, kā arī konfliktu iemeslu analīze.
42. 2004. gada sākumā šajā jomā tika uzsāktas sagatavošanās darbības. To turpinot, kā arī balstoties uz Eiropas augsta līmeņa speciālistu grupas ziņojumu, vajadzētu ieviest skaidri noteiktu “Eiropas drošības pētniecības programmu”. Šai programmai tiks piešķirti ievērojami līdzekļi, un tajā izvirzīti šādi mērķi:
- sabiedriskās drošības pieaugums Eiropā tādās nozarēs kā civilā aizsardzība vai bioterorisma apkarošana;
 - Savienības palīdzība miera uzturēšanas misiju īstenošanā, konfliktu novēršanā un starptautiskās drošības pastiprināšanā, ievērojot Apvienoto Nāciju hartā minētos principus.

²⁶ GMES - *Global Monitoring for Environment and Security*.

5. DARĪT LABĀK, LAI IZDARĪTU VAIRĀK

5.1. Visefektīvāko ieviešanas veidu izmantošana

43. Atbilstoši 10. februāra Komisijas ziņojumā²⁷ paustajiem principiem, uzsākot pētniecības politikas ieviešanu, tiks izmantoti visefektīvākie tās ieviešanas veidi. Mērķis ir nodrošināt, lai Komisijā būtiski tiktu izcelta budžeta pieauguma nozīme un skaitliskais sastāvs, tajā pašā laikā veidojot saikni ar valsts struktūrām.
44. Eiropas Padomei un Eiropas Parlamentam Komisija pilnībā apliecinātu savu atbildību par politiskajiem un budžeta jautājumiem, kā arī nodrošinātu aktivitāšu zinātnisko monitoringu tādā veidā, kas ir saskaņā ar tās līdzdalību.

5.1.1. *Vadīšana partnerattiecībās*

45. Dalībvalstu, pētniecībā darbojošos personu un Komisijas realizētā vadīšana partnerattiecībās tiktu izmantota gadījumos, kad darbības mērķis būtu veicināt saskaņotību starp publiskajiem un privātajiem pētniecības projektiem, kā arī saskaņotību starp dalībvalstu tehnoloģiju politikām:
- darbības, kas balstītas uz Līguma 171. pantu: lielākoties “Apvienotās tehnoloģiskajās iniciatīvas”. Lai tās ieviestu, nepieciešams izveidot specifisku pārvaldes struktūru;
 - darbības, kas balstītas uz Līguma 169. pantu: specifiskas pārvaldes struktūras izveide ir iespējama, tomēr tā nav obligāta;
 - darbības, kas atbalsta Eiropu interesējošas infrastruktūras izveidi un attīstību, ir ieviešamas, izmantojot Eiropas tīkla (TENs) projekta modeli.
46. Šīs darbības raksturo līdzekļu kritiskās masas mobilizācija finansu inženierijas shēmās, kas sevī ietver arī Eiropas Investīciju bankas (EIB) finansējumu, kā arī valsts un privāto finansējumu. Pieņemot darbības plānus “i2i” un vēlāk “Inovācija 2010”, EIB ir palielinājusi savas saistības pētniecības jomā. Lai izmantotu iespēju mobilizēt EIB aizdevumus, vajadzētu pārdomāt Eiropas garantiju shēmas izveidi Ietvara Programmā galvenajiem tehnoloģiskās izpētes projektiem.

²⁷ COM(2004)101 no 10.02.2004.

5.1.2. Ārējā vadīšana

47. Ārējā vadīšana tiks izmantota, lai atbalstītu individuālās pētniecības komandas un zinātniekus. Abos gadījumos šīs darbības ir atvērtas visām zinātnes jomām, attiecas uz nelielu personu skaitu un ietver sevī lielu skaitu maza apjoma finanšu operācijas.
48. Lai konkretizētu “Eiropas pētniecības padomes” ideju, ir jāapsver vairākas formulas: izpildinstitūcija; tradicionāla tipa Savienības institūcija; specifiska struktūra (piemēram, fonds), kas radīta, balstoties uz Līguma 171. pantu. Uzsāktais politiskais process ļaus noteikt labāko veidu, kurš atbilst trim fundamentālajiem principiem: zinātniskās kopienas kontrole; politiska un finansiāla Komisijas atbildība; Komisijas būtība, kas novērstu ar apmierinošu ienākumu normu saistītos riskus.

5.1.3. Vadīšana Komisijas attīstības laikā

49. Komisijas valdīšana tiks izmantota, lai atbalstītu kolaboratīvo pētniecību, un tas notiks vairāku iemeslu dēļ:
- Komisijas loma “darba programmu”, kas ir šo iniciatīvu pamatā, izveidē un regulārā atjaunošanā;
 - tās loma, piedaloties partnerattiecību izveidē, kā arī atzītās spējas internacionālu un sarežģītu projektu pārvaldīšanas nodrošināšanā;
 - cieša šo darbību saikne ar Savienības politiku.
50. Ar sesto Ietvara Programmu jaunais finanšu nodrošinājums ir ļāvis samazināt grāmatvedības operāciju skaitu par labu pārraudzības darbam, kontrolei un zinātniskajam monitoringam. Pēc darbību identifikācijas, kurām nav nepieciešama tieša Komisijas darbinieku iejaukšanās, pārējos uzdevumus vajadzētu uzticēt kādai ārējai struktūrai.

5.2. Ietvara Programmas darbības uzlabošana

51. Tajā pašā laikā ir nepieciešams uzlabot reglamentējošo un administratīvo vidi. Mērķis ir palielināt vērtējuma procesu atklātību, samazināt termiņu pagarināšanu un projektu sagatavošanas izmaksas.²⁸
52. Ņemot vērā pašreizējo pieredzi, jāpārskata un jāvienkāršo finansiālais un administratīvais nodrošinājums. Turpinot Paneļa secinājumus par sestās Ietvara Programmas instrumentu novērtēšanu, tiks aizsākts process tādā nozīmē, ka tiks iesaistīti programmu izmantotāji un nacionālās pētniecības struktūras. Atkārtoti tiks izskatīti finanšu likumi un Padomei un Eiropas Parlamentam tiks iesniegti priekšlikumi Komisijas lēmumu priekšlikumu ietvaros nākamajai Ietvara Programmai un atbilstošajiem dalības noteikumiem.

²⁸ Saskaņā ar Eiropas Padomes 2004. gada pavasara, marta atzinumu (atzinuma 26. punkts).

6. CEĻĀ UZ SEPTĪTO IETVARA PROGRAMMU

53. Šeit piedāvātajām nostādnēm vajadzētu kļūt par divkāršu diskusiju objektu: diskusijai par politiku institūciju iekšienē; un diskusijai starp ieinteresētajām pusēm un Eiropas pētniecības lietotājiem. 2005. gada sākumā, pamatojoties uz šo divu diskusiju rezultātiem, Komisija iepazīstinās ar saviem priekšlikumiem par septīto Ietvara Programmu. Līdzās precīziem norādījumiem, kas attiecas uz finansiālā atbalsta shēmām, tā iepazīstinās arī ar saviem priekšlikumiem pētniecības tematisko prioritāšu jomā.